herpy

GEKKOER

Border thick-tailed gecko

Uvidicolus sphyrurus

Uvidicolus sphyrurus er en lille, tyksjet jordgekko fra højlandet på grænsen mellem New South Wales og Queensland i det østlige Australien. Den er nataktiv, lever under skyggefulde sten og stammer i lysåben skov i et klima med hed sommer og frostnætter om vinteren. I fangenskab er den hårdfør og yngler villigt, når den får en rigtig kold vinter.

Familie: Carphodactylidae Tidligere navn: *Gymnodactylus sphyrurus; Heteronota walshi; Phyllurus sphyrurus; Underwoodisaurus sphyrurus; Nephrurus sphyrurus* Udgivet 16. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**6-8 cm** snude-kloak-længde
Vægt	**10-12 g**
Levetid	**10-15 år**
Aktiv	**Nat**
Levevis	**Klippeboende og jordboende**
Biotop	**Klippeterræn og tempereret skov og eng**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 30 × 30 cm** L × B × H til 5 voksne dyr
Temperatur, dag	**20-25 °C**
Hotspot	**28-34 °C**
Temperatur, nat	**12-18 °C**
Luftfugtighed	**40-60 %**
UVB	**Valgfri** Ferguson-zone 1
Vinterhvile	**5-15 °C** 8-9 uger
Kost	**Insekter**
Holdes	**Enkeltvis, parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**30 mdr.**
Kuldstørrelse	**2 æg**
Kuld pr. år	**1-2**
Inkubation	**59-73 dage** ved 27-29 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks III**
EU-bilag	**Bilag C**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Slægten Uvidicolus står siden 22. juni 2022 på CITES liste III (opført af Australien) og i bilag C i EU's forordning 338/97. Køb og salg inden for EU kræver ingen CITES-papirer, men ved indførsel fra lande uden for EU skal dyret have CITES-eksporttilladelse eller oprindelsescertifikat fra afsenderlandet, og indførslen skal anmeldes ved grænsen. Spørg altid sælgeren om herkomst og opdrætsbevis.

Om arten

Uvidicolus sphyrurus er en kompakt, jordlevende gekko med stort hoved, store stålblå øjne og lange, tynde ben med kløer. Tæerne har ingen brede hæftelameller, så dyret færdes på jord og sten og ikke på glatte flader. Den bliver sjældent over 75 mm fra snude til kloak, altså 6-8 cm, og vejer op til omkring 12 g. Hunnerne er generelt lidt større end hannerne.

Krop og hoved er lysebrune med sorte og hvide prikker, som er størst på de hævede vorteskæl. I den sydlige del af udbredelsen har grundfarven et lyserødt skær, der passer til de lyserøde klipper dér, mens dyrene længere nordpå er overvejende grå. Den oprindelige hale er næsten sort med tre-fire hvide ringe. Den er smal ved roden, bliver hurtigt bred og ender i en tynd spids. En gendannet hale er mat brun, mere afrundet og uden ringe.

Arten blev beskrevet i 1892 som *Gymnodactylus sphyrurus* og har siden stået i flere slægter, bl.a. *Phyllurus*, *Underwoodisaurus* og *Nephrurus*. I 2011 fik den sin egen slægt, *Uvidicolus*, hvor den er eneste art. Slægtsnavnet er dannet af latin og betyder omtrent "den, der bor i det fugtige", med henvisning til de forholdsvis fugtige og kølige højlande, den lever i. *Underwoodisaurus milii* er en nær slægtning og ligner den i bygning og levevis.

Føler dyret sig truet, rejser det sig højt på strakte ben, vifter langsomt med halen, åbner munden og kan springe frem med et hæst pib. Det er en hurtig jæger, der slår lynhurtigt både fremad og til siden.

Udbredelse og levested

Uvidicolus sphyrurus findes kun i det østlige Australien, i højlandet i den øvre del af Murray-Darling-bassinet. Udbredelsen strækker sig fra Granite Belt i det sydøstlige Queensland mod syd over tablelands i det nordlige New South Wales til lige syd for Tamworth.

Inden for området er arten meget lokal. Rydning af skov, græsning og brande har ødelagt meget af levestedet, især i syd, men hvor der er uforstyrrede pletter tilbage, er den forholdsvis almindelig. Den oprindeligt opgivne typelokalitet i New South Wales regnes for en fejl. Kortet viser et omtrentligt udbredelsesområde.

> **Oprindelig udbredelse:** Australien.

LEVESTED

Uvidicolus sphyrurus lever i 500-1.200 meters højde i lysåben skov og skovsavanne med klippeblokke. Klipperne er ofte granit, men arten findes også på sandsten og basalt. Den skjuler sig under sten og nedfaldne stammer, der ligger i skygge af vegetationen, og hvor jorden under dem er fugtig hele året; her vokser ofte tynde, hvide svampetråde. Dybt løvlag og et trædække på mindst halvdelen af himlen hører også til levestedet. Om natten jager den små insekter, og den kan høres rasle i de tørre blade.

Klimaet er barskt: om vinteren ned til -15 °C og om sommeren over 40 °C. Dybe sprækker i klipperne giver ly mod både kulde og hede, og i de koldeste og varmeste perioder er dyrene næsten umulige at finde.

Pasning

TERRARIET

Erfaringerne med *Uvidicolus sphyrurus* i fangenskab er få, men arten har vist sig hårdfør og nem at have med at gøre. Dyrene er små og fylder lidt: op til fem voksne, også med flere hanner, kan bo i et terrarie på 60 × 30 × 30 cm (længde × bredde × højde). Bundarealet betyder mere end højden. God ventilation er vigtig, fx et net i hele låget og et par huller lavt i bagvæggen.

Bunden er omkring 2 cm fint, vasket sand. Læg tre omvendte underskåle af ler med et hak som indgang ud i terrariet, og hold sandet under dem forskelligt fugtigt: én konstant fugtig, én fugtet og lov at tørre og én helt tør. Så kan dyrene selv vælge, og den fugtige bliver brugt til æglægning. En flad sten, der ligger halvt nedgravet over varmekilden, bliver ofte brugt som varmeplads. Stil en lille vandskål i den kølige ende.

TEMPERATUR

Varm *Uvidicolus sphyrurus* nedefra med en varmemåtte eller varmetape under den ene ende, styret af en termostat, så der bliver et mildt varmested på 28-34 °C i sommerhalvåret. Resten af terrariet følger stuetemperaturen, omkring 20-25 °C om dagen, og om natten må temperaturen falde til 12-18 °C. Mål med et digitalt termometer i begge ender. Lange perioder over 30 °C i hele terrariet skal undgås.

Vinteren er afgørende for avlen. Sænk temperaturen gradvist fra sidst i oktober, og sluk lys og varme i slutningen af november. Dyrene overvintrer derefter i omkring otte uger, fra december til sidst i januar, ved 8-10 °C om natten og omkring 15 °C om dagen; et kortvarigt fald til 5 °C tåles. Et køligt, frostfrit rum, fx en kælder eller et uopvarmet udhus, kan bruges. Varme vinterdage over 20 °C kan forhindre æglægningen den følgende sæson. Hæv derefter varmen gradvist igen.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Uvidicolus sphyrurus har brug for et fugtigt skjul, men ikke for fugtig luft i hele terrariet. Sandet under den ene underskål holdes konstant fugtigt, så dyrene altid kan finde et fugtigt mikroklima, mens resten af bunden er tør. Sprøjt terrariet let flere gange om ugen i forår og sommer, og meget sjældent under overvintringen. En luftfugtighed på 40-60 % i resten af terrariet

er et skøn.

Har dyret svært ved at skifte hud, især omkring tæerne, så hold det fugtige skjul lidt vådere en uges tid. Stil en lav, stabil vandskål, og skift vandet jævnligt.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

LYS OG UVB

Uvidicolus sphyrurus er nataktiv og lever skjult om dagen, så UVB er ikke nødvendigt, men et svagt UVB-rør (Ferguson-zone 1) over terrariet kan bruges uden problemer, når der er rigeligt med skjul. Lad lyset følge årstiden: omkring 14 timer om sommeren og kortere om vinteren, styret af et tænd-sluk-ur. Under overvintringen er lyset slukket. Stil ikke terrariet i direkte sol.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Uvidicolus sphyrurus er ikke kræsen. Grundfoderet er fårekyllinger i passende størrelse, gerne suppleret med kakerlakker. Giv 2-3 insekter pr. dyr to gange om ugen i den varme del af året, og skær gradvist ned om efteråret, så dyrene ikke får foder i de 6-8 uger, de overvintrer. Insekterne må højst være lige så store som afstanden mellem dyrets øjne.

Fodr insekterne godt, før de kommer i terrariet. Pudr dem med kalk og vitaminer ved hver anden fodring, og ved hver fodring til drægtige hunner og unger i vækst. Halen lagrer fedt og viser dyrets form: en tyk hale er et godt tegn, en tynd hale betyder, at dyret skal have mere foder. Fjern ikke-spiste insekter efter et par timer.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Uvidicolus sphyrurus er nataktiv og tilbringer dagen skjult. Når den bliver forstyrret, viser den sin truselsadfærd med strakte ben, viftende hale og et hæst pib. Håndtering er unødvendig, og dyret skal aldrig tages i halen, som kan smides. Den nye hale bliver kortere og mere afrundet end den oprindelige.

Arten kan holdes enkeltvis, i par eller i små grupper. Grupper med flere hanner har levet sammen i flere år uden problemer, men hold øje med bid og med dyr, der taber sig eller trækker sig væk fra de andre, og del gruppen, hvis der er uro.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannerne af *Uvidicolus sphyrurus* har tydelige hemipenisbuler under halroden, og hunnen mangler dem. Hunnerne er generelt lidt større end hannerne. Ungerne vokser langsomt: omkring 58 mm fra snude til kloak efter et år og 70 mm efter to år. Kønsmodenheden nås formentlig ved omkring 30 måneders alder, så vent, til hunnen er fuldt udvokset, før hun sættes i avl.

PARRING

Parringen hos *Uvidicolus sphyrurus* er ikke iagttaget, men den sker formentlig midt på foråret, efter overvintringen. Den kolde vinter er nøglen: uden en periode ved 8-10 °C om natten og omkring 15 °C om dagen lægger hunnerne ofte ingen æg.

Kønnene kan gå sammen hele året. Hunnerne skal være i god foderstand og have kalk og insekter i hele æglægningssæsonen.

ÆGLÆGNING OG KULD

Det første kuld kommer 3-4 måneder efter overvintringen; i Australien svarer det til november-december. Hunnen lægger to æg ad gangen under en underskål med konstant fugtigt sand og skraber sand op over dem. Æggene måler omkring 23 × 12 mm og vejer 1,5-2 g, og et kuld vejer omkring 30-35 % af hunnens vægt. Regn med 1-2 kuld pr. sæson.

Æggene er bløde og meget udsatte for udtørring, så sandet under æglægningsskjulet må aldrig tørre ud. Hunnen bliver slank efter lægningen. Giv hende ekstra kalk og insekter.

INKUBATION

Tag æggene forsigtigt op, og læg dem i en lille lukket boks med fugtigt sphagnum, hvor det meste af vandet er presset ud (omkring 9 dele vand til 1 del mos efter vægt). Fyld ikke mosset for hårdt, så der er luft mellem fibrene, og vend ikke æggene. Ved 27-29 °C klækker de efter 59-73 dage. Det er ikke undersøgt, om temperaturen afgør kønnet.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne måler 35-39 mm fra snude til kloak og vejer 1,2-1,7 g ved klækningen. De ligner de voksne, men halens tegning er mere kontrastrig. Kuldsøskende kan vokse op sammen i små bokse, fx 18 cm i diameter og 10 cm høje, med fint sand og en omvendt underskål som skjul, hvor sandet under den holdes fugtigt.

Ungerne begynder at æde omkring en uge efter klækningen. Giv dem små fårekyllinger 2-3 gange om ugen, pudret med kalk og vitaminer ved hver fodring. De vokser langsomt.

Sundhed og typiske fejl

Der er ikke beskrevet særlige sygdomme hos *Uvidicolus sphyrurus*. De almindelige risici hos små jordgekkoer gælder:

- Problemer med hudskifte, hvor hudrester sidder fast på tæerne, hvis der ikke er et fugtigt skjul. Fjern dem med en lunken, fugtig vatpind.
- Udtørring af æg og nyklækkede unger. Hold æglægningsskjulet og inkubationsboksen konstant fugtige.
- For lidt kalk og D3-vitamin, især hos hunner i æglægningssæsonen. Det giver bløde knogler og æglægningsproblemer.
- For varm vinter. Uden en kold overvintring udebliver avlen.
- Vedvarende varme over 30 °C i hele terrariet. Arten kommer fra køligt højland og skal altid kunne søge et køligere sted.

En sund gekko har en tyk, rund hale. Søg dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis den taber sig, ikke spiser i den varme del af året eller virker slap.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.